

ISLOMIY INVESTITSIYA FONDLARI VA ULARNI BOSHQARISH

Hamitdjanov Abdulaziz Xasanovich

"ADSALES" MCHJ reklama agentligi direktori

Abdullaev Akhrorjon Axadjon o'g'li

Qo'qon Universiteti Iqtisodiyot yo'nalishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada quidagi bilimlarni egallashingiz mumkin: Islom investitsiya fondlari (IIF) shariat qonunlariga mos keladigan investitsiya vositalarini nazarda tutadi. Ushbu mablag'larni boshqarishda qimor o'yinlari, alkogol va tamaki kabi axloqiy emas deb hisoblangan faoliyatga sarmoya kiritishni taqiqlovchi islom tamoyillariga amal qilinadi. Buning o'rniga, IIFs ko'chmas mulk, sog'liqni saqlash va texnologiya kabi halol biznesga sarmoya kiritadi. IIFlarni boshqarish shariat qonunlariga qat'iy rioya qilish tufayli bir qancha qiyinchiliklarni o'z ichiga oladi. Masalan, potentsial investitsiyalarni saralash jarayoni islom tamoyillariga muvofiqligini ta'minlash uchun qat'iy bo'lishi kerak. Bundan tashqari, fond rahbarlari shariat qonunlari va uning moliyaviy operatsiyalarda qo'llanilishi haqida ma'lumotga ega bo'lishi kerak. IIFs faoliyati axloqiy investitsiyalar va aktivlarning turli sinflari bo'yicha diversifikatsiyaga qaratilganligi tufayli yillar davomida ta'sirchan bo'ldi. Biroq, boshqa har qanday investitsiya vositasi singari, IIFlar ham bozor xatarlari va tebranishlaridan immunitetga ega emaslar.*

Xulosa qilib aytganda, Islom investitsiya fondlarini boshqarish shariat qonunlarini chuqur tushunish va axloqiy sarmoyaga sodiqlikni talab qiladi. Jamg'arma menejerlari duch keladigan qiyinchiliklarga qaramay, IIFs Halol investitsiya imkoniyatlarini qidirayotgan investorlar uchun jozibador variant bo'lib qolmoqda. Ushbu maqolani o'qib yanada batafsilroq ma'lumotlarni olishingiz mumkin.

Kalit so'zlar: *Islom banki, jamg'arma, halollik, sukuk, murobaha, investitsiya, islomiy fondlar, daromad, sheriklik.*

Bu yerda "Islom investitsiya jamg'armasi" atamasi qo'shma pulni anglatadi, unda investorlar o'zlarining ortiqcha pullarini Islom shiati qoidalariga qat'iy rioya qilgan holda halol foyda olish uchun investitsiya qilish maqsadida o'z hissalarini qo'shadilar. Jamg'arma abonentlari ularga obuna bo'lganligini tasdiqlovchi va Jamg'arma tomonidan amalda olgan mutanosib foyda olish huquqini beruvchi hujjat olishlari mumkin. Ushbu hujjatlar "sertifikatlar", "birliklar", "ulushlar" deb nomlanishi yoki boshqa nom berilishi mumkin, ammo ularning shariat nuqtai nazaridan haqiqiyliги har doim ikkita asosiy shartga bog'liq bo'ladi:

Birinchidan, ularning nominal qiymati bilan bog'liq bo'lgan qat'iy daromad o'rniga ular Fond tomonidan haqiqatda olingan proporsion foydani olib yurishlari kerak. Shuning uchun na printsip, na foyda darajasi (tamoyil bilan bog'liq) kafolatlanmaydi. Abonentlar o'zlarining obuna daromadi Jamg'arma tomonidan olingan haqiqiy foyda yoki zarar bilan bog'liqligini

aniq tushungan holda fondga kirishlari kerak. Agar Jamg'arma katta daromad olsa, ularning obuna daromadi bu nisbatga oshadi. Biroq, agar Jamg'arma zarar ko'rgan bo'lsa, ular uni ham baham ko'rishlari kerak, agar zarar e'tiborsizlik yoki noto'g'ri boshqaruv tufayli yuzaga kelmasa, bu holda Jamg'arma emas, balki rahbariyat kompensatsiya qilish uchun javobgar bo'ladi.

Ikkinchidan, jamlangan pullar shariat ma'qul bo'lgan biznesga sarmoya qilinishi kerak. Demak, nafaqat investitsiya kanallari, balki ular bilan kelishilgan shartlar ham Islom tamoyillariga mos kelishi kerak.

Ushbu asosiy rekvizitlarni hisobga olgan holda, Islom investitsiya jamg'armalari quyidagi paragraflarda qisqacha muhokama qilinadigan turli xil investitsiya usullarini o'z ichiga olishi mumkin.

KAPITAL FONDI:

Aksiyadorlik fondiga mablag'lar aksiyadorlik jamiyatlarining aksiyalariga investitsiya qilinadi. Foyda, asosan, aksiyalarni sotib olish va ularning narxi oshirilganda sotish orqali kapital o'sishi hisobiga olinadi. Foyda, shuningdek, tegishli kompaniyalar tomonidan taqsimlangan dividendlar orqali olinadi.

Ko'rinib turibdiki, agar kompaniyaning asosiy faoliyati shariat nuqtai nazaridan qonuniy bo'lmasa, Islom jamg'armasi o'z aksiyalarini sotib olishi, ushlab turishi yoki sotishi mumkin emas, chunki bu aksiya egasining bevosita ishtirok etishiga olib keladi. bu biznesni taqiqlagan. Xuddi shunday, zamonaviy shariat mutaxassislari, agar kompaniyaning barcha operatsiyalari shariatga to'la mos bo'lsa, ya'ni kompaniya foiz evaziga qarz olmaslik va o'z ortig'ini foiz hisobida saqlamasligi haqida deyarli yakdil fikrda. uning aksiyalarini shariat tomonidan hech qanday to'siqsiz sotib olish, ushlab turish va sotish mumkin. Biroq, bunday kompaniyalar zamonaviy fond bozorlarida juda kam uchraydi.

Hozirgi birjalarda kotirovka qilingan deyarli barcha kompaniyalar qaysidir ma'noda shariat amrlarini buzadigan faoliyat bilan shug'ullanadilar. Kompaniyaning asosiy ishi halol bo'lsa ham, uning qarzlari foizga asoslanadi. Boshqa tomondan, ular o'zlarining ortiqcha pullarini foizli obligatsiyalar yoki qimmatli qog'ozlarni sotib olish bo'yicha foizli hisobda saqlaydilar. Bunday kompaniyalarning ishi hozirgi asrda shariat mutaxassislari o'rtasida bahs mavzusi bo'ldi. Shariat mutahassislari guruhi, asosiy ishi halol bo'lsa ham, musulmon kishining bunday shirkatning aksiyalari bilan savdo qilishi joiz emas, degan fikrda. Ularning asosiy argumenti shundan iboratki, har bir shirkat aksiyadori shirkatning sharihi (sherigi)dir va islom fiqhi bo'yicha har bir sharik qo'shma biznes masalalarida boshqa sheriklar uchun vakildir.

Shunday qilib, kompaniyaning ulushini sotib olish aksiyadordan kompaniyaga o'z faoliyatini rahbariyat mos deb bilgan tarzda amalga oshirish uchun ruxsatnomani o'z ichiga oladi. Agar aksiyadorga shirkatning noislomiy bitimga aloqadorligi ma'lum bo'lsa-yu, u hali ham o'sha shirkatning aksiyalariga ega bo'lsa, demak, u rahbariyatga ushbu noislomiy bitimni davom ettirishga ruxsat bergan. Bunday holda, u nafaqat islomga to'g'ri kelmaydigan bitimga rozilik berganlik uchun javobgar bo'ladi, balki bu bitim ham haqli

ravishda o'ziga tegishli bo'ladi, chunki kompaniya rahbariyati uning so'zsiz ruxsati bilan ishlaydi.

Bundan tashqari, agar kompaniya foiz asosida moliyalashtirilsa, uning biznesda qo'llaniladigan mablag'lari haromdir. Xuddi shunday, kompaniya o'z depozitlari bo'yicha foizlarni olganda, nopok element, albatta, uning daromadiga kiritiladi va dividendlar orqali aktsiyadorlarga taqsimlanadi. Biroq, bugungi kunda ko'plab olimlar bu fikrni qo'llab-quvvatlamaydilar. Ularning ta'kidlashicha, aktsiyadorlik jamiyati oddiy shirkatdan asosan farq qiladi. Hamkorlikda barcha siyosiy qarorlar barcha sheriklarning konsensusi orqali qabul qilinadi va ularning har biri biznes siyosatiga nisbatan veto huquqiga ega. Shuning uchun sheriklikning barcha harakatlari haqli ravishda har bir sherikga tegishlidir. Aksincha, aktsiyadorlik jamiyatida siyosiy qarorlar ko'pchilik tomonidan qabul qilinadi. Ko'p sonli aktsiyadorlardan tashkil topgan kompaniya har bir aktsiyadorga veto huquqini bera olmaydi. Ayrim aktsiyadorlarning fikri ko'pchilik qarori bilan bekor qilinishi mumkin. Shu sababli, kompaniya tomonidan amalga oshirilgan har bir harakatni har bir aktsiyadorga uning individual qobiliyati bilan bog'lab bo'lmaydi. Agar aktsiyador yillik umumiy yig'ilishda ma'lum bir bitimga qarshi e'tiroz bildirsa, lekin uning e'tirozi ko'pchilik tomonidan bekor qilinsa, u o'z shaxsiy maqomida ushbu bitimga rozilik bergan degan xulosaga kelish adolatdan bo'lmaydi, ayniqsa u niyat qilganda.

Demak, agar kompaniya halol biznes bilan shug'ullansa, lekin o'zining ortiqcha pulini foiz hisobiga saqlasa, undan unchalik katta bo'lmagan tasodifiy foiz daromadi olinsa, bu kompaniyaning barcha biznesini harom qilmaydi. Endi, agar biror kishi ushbu tasodifiy bitimga ham qarshi chiqmoqchi bo'lgan va dividendning bu qismini o'z manfaati uchun ishlatmasligini aniq niyat bilan shunday kompaniyaning aktsiyalarini olsa, qanday qilib u bitimni ma'qullagan deb aytish mumkin?

Bunday kompaniya muomalasining boshqa jihati shundaki, u ba'zan moliyaviy institutlardan qarz oladi. Bu qarzlarning asosan foizlarga asoslangan. Bu erda yana bir xil printsip dolzarbdir. Agar aktsiyador bunday qarzlarga shaxsan rozi bo'lmasa, lekin ko'pchilik tomonidan rad etilgan bo'lsa, bu qarz oldi-sotdisi unga tegishli bo'lishi mumkin emas. Qolaversa, islom fiqhi asoslariga ko'ra, foiz evaziga qarz olish og'ir va gunoh ish bo'lib, qarz oluvchining oxiratda javobgarligi; Lekin bu gunoh ish qarz oluvchining butun ishini harom yoki joiz qilmaydi. Qarzgga olingan summa qarz oluvchiga tegishli deb tan olingan bo'lsa, bu pul evaziga sotib olingan har qanday narsa noqonuniy hisoblanmaydi. Shuning uchun, foiz stavkalari bo'yicha qarz olish bo'yicha gunohkor ish qilish mas'uliyati manfaatdor bitimga qasddan jalb qilingan shaxs bilan bog'liq, ammo bu haqiqat kompaniyaning butun faoliyatini noqonuniy qiladi.

AKTSIYALARGA INVESTITSIYA QILISH SHARTLARI:

Yuqoridagi muhokamadan kelib chiqqan holda, aktsiyalarni sotish shariatda quyidagi shartlar asosida qabul qilinishi mumkin:

1. Kompaniyaning asosiy ishi shariatga zid emas. Shuning uchun ham an'anaviy banklar, sug'urta kompaniyalari kabi moliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kompaniyalarning

yoki shariat tomonidan tasdiqlanmagan boshqa biznes bilan shug'ullanuvchi kompaniyalarning, masalan, ishlab chiqarish, sotish yoki taklif qilish bilan shug'ullanuvchi kompaniyalarning aksiyalarini foiz evaziga sotib olish joiz emas. Bularga yana quyidagilar ham kiradi: spirtli ichimliklar, cho'chqa go'shti, harom go'shti yoki qimor o'yinlari, tungi klublar faoliyati, pornografiya va boshqalar.

2. Agar kompaniyalarning asosiy biznesi halol bo'lsa, masalan, avtomobillar, to'qimachilik va hokazolar, lekin ular o'zlarining ortiqcha miqdorini foizli hisob raqamiga qo'ysalar yoki foiz evaziga qarz olsalar, aksiyador bunday bitimlarga o'z noroziligini kompaniyaning yillik umumiy yig'ilishida bunday faoliyatga qarshi uning ovozi bilan bildirishi kerak.

3. Agar foizli hisobvaraqlardan olinadigan daromadlarning bir qismi jamiyat daromadiga kiritilgan bo'lsa, bunday daromadning aksiyadorga to'lanadigan dividenddagi ulushi xayriya sifatida berilishi va u o'zida saqlanmasligi kerak. Misol uchun, agar kompaniyaning butun daromadining 5% foizli depozitlardan tushgan bo'lsa, 5% dividendlar xayriya sifatida berilishi kerak.

4. Kompaniyaning aksiyadorlari faqat kompaniya likvid bo'lmagan aktivlarga ega bo'lgan taqdirdagina kelishib olinadi. Agar kompaniyaning barcha aktivlari likvid shaklda bo'lsa, ya'ni pul shaklida bo'lsa, ularni nominal qiymatdan tashqari sotib olish yoki sotish mumkin emas, chunki bu holda ulush faqat pulni ifodalaydi va pulni nominal qiymatda sotish mumkin emas.

Kompaniyaning aksiyalarining muomalaga layoqatliligini kafolatlash uchun uning likvid bo'lmagan aktivlarining aniq nisbati qanday bo'lishi kerak? Bu savolga zamonaviy olimlarning qarashlari turlicha. Ba'zi olimlar likvid bo'lmagan aktivlar nisbati kamida 51% bo'lishi kerak degan fikrda. Ularning ta'kidlashicha, bunday aktivlar 50% dan kam bo'lsa, u holda aktivlarning aksariyati likvid shaklda bo'ladi va shuning uchun uning barcha aktivlari yuridik printsipl asosida likvid deb hisoblanishi kerak:

Ko'pchilik narsaning butunligi sifatida qarashga loyiqdir.

Boshqa ba'zi olimlarning fikricha, kompaniyaning likvid bo'lmagan aktivlari 33% bo'lsa ham, uning aksiyalarini sotiladigan deb hisoblash mumkin. Uchinchi qarash esa hanafiy fiqhiga asoslanadi. Hanafiy mazhabining printsipl shundan iboratki, agar mol-mulk likvid va likvid bo'lmagan aktivlarning birikmasidan iborat bo'lsa, uning likvid qismining nisbatidan qat'i nazar, uni kelishib olish mumkin. Biroq, bu printsipl ikkita shartga bog'liq:

Birinchi, kombinatsiyaning likvid bo'lmagan qismi e'tiborsiz miqdorda bo'lmasligi kerak. Bu sezilarli nisbatda bo'lishi kerakligini anglatadi.

Ikkinchi, kombinatsiyaning narxi undagi likvidlik miqdori qiymatidan yuqori bo'lishi kerak. Misol uchun, agar 100 dollarlik ulush 75 dollarni, shuningdek, ba'zi asosiy vositalarni bildirsa, aksiyaning narxi 75 dollardan ortiq bo'lishi kerak. Bunday holda, agar aksiyaning narxi 105 deb belgilangan bo'lsa, demak, 75 dollar ulushga tegishli bo'lgan 75 dollar, qolgan 30 dollar esa asosiy vositalar evaziga bo'ladi. Aksincha, agar bu aksiyaning narxi 70 dollar qilib belgilangan bo'lsa, bunga ruxsat berilmaydi, chunki bu holatda ulushga

tegishli 75 dollar 75 dan kam bo'lgan miqdorga nisbatan. Bunday ayirboshlash "riba" ta'rifiga kiradi. ' va ruxsat berilmaydi. Xuddi shunday, agar yuqoridagi misolda aktsiyaning narxi 75 dollar qilib belgilangan bo'lsa, bu joiz bo'lmaydi, chunki agar narxning 75 dollari aktsiyaga tegishli 75 dollarga to'g'ri keladi deb faraz qilsak, narxning bir qismi bo'lmaydi. ulushga tegishli bo'lgan asosiy vositalarga tegishli bo'lishi mumkin. Shuning uchun narxning bir qismi (75 dollar) ulushning asosiy fondlari evaziga bo'lishi kerak deb taxmin qilish kerak. Bunday holda, qolgan miqdor 75 dollar narxiga mos kelmaydi. Shu sababli tranzaksiya haqiqiy bo'lmaydi. Biroq, amaliy nuqtai nazardan, bu faqat nazariy imkoniyatdir, chunki aktsiyaning narxi uning likvid aktivlaridan pastroq bo'lgan vaziyatni tasavvur qilish qiyin.

Shariatda ushbu shartlarga rioya qilgan holda aktsiyalarni sotib olish va sotish joizdir. Shu asosda Islomiy kapital fondi tashkil etilishi mumkin. Jamg'arma obunachilariga shariatda sheriklar o'zaro munosabatda bo'ladilar. Barcha obuna summalari qo'shma pulni tashkil qiladi va turli kompaniyalarning aktsiyalarini sotib olishga investitsiya qilinadi. Foyda tegishli kompaniyalar tomonidan taqsimlangan dividendlar yoki aktsiyalarning narxini oshirish orqali olinishi mumkin. Birinchi holatda, ya'ni foyda dividendlar orqali olinadigan bo'lsa, kompaniya tomonidan olingan foizlar nisbatiga mos keladigan dividendning ma'lum bir qismi xayriya sifatida berilishi kerak. Zamonaviy Islom jamg'armalari bu jarayonni "tozalash" deb atashgan.

Shariat ulamolari foyda sarmoya orttirish (ya'ni, aktsiyalarni arzonroq narxda sotib olib, qimmatroq sotish yo'li bilan) olinadigan joyda "tozalash" zarurmi yoki yo'qligi haqida turlicha qarashlarga ega. Ba'zi olimlarning fikriga ko'ra, hatto kapital o'sishi sharoitida ham "tozalash" jarayoni zarur, chunki aktsiyaning bozor narxi kompaniya aktivlariga kiritilgan qiziqish elementini aks ettirishi mumkin. Boshqa nuqtai nazarga ko'ra, agar ulush sotilgan bo'lsa, sarmoya daromadiga olib kelsa ham, hech qanday tozalash talab qilinmaydi. Sababi, kompaniya olgan foizlar uchun narxning aniq miqdorini ajratib bo'lmaydi. O'z-o'zidan ko'rinib turibdiki, agar aktsiyalarga nisbatan yuqoridagi barcha talablar bajarilsa, shirkat mulkining katta qismi halol bo'lib, uning aktivlarining juda oz qismi foiz daromadi hisobidan yaratilgan bo'lishi mumkin. Bu kichik ulush nafaqat noma'lum, balki kompaniya aktivlarining asosiy qismiga nisbatan e'tiborga olinmaydi. Shuning uchun, ulushning narxi, aslida, bunday kichik ulushga emas, balki aktivlarning asosiy qismiga qarshi. Shuning uchun ulushning butun narxi faqat halol aktivning narxi sifatida qabul qilinishi mumkin.

Jamg'armani boshqarish ikkita muqobil usulda amalga oshirilishi mumkin. Jamg'arma rahbarlari abonentlar uchun mudarib bo'lishlari mumkin. Bunda jamg'armaga hisoblangan yillik foydaning ma'lum bir qismi rahbariyatning mukofoti sifatida belgilanishi mumkin, ya'ni bunda fond ma'lum foyda olgan taqdirdagina rahbariyat o'z ulushini oladi. Agar fondga foyda bo'lmasa, boshqaruv hech narsaga loyiq bo'lmaydi. Foyda ortishi bilan boshqaruvning ulushi ortadi.

Boshqaruv uchun ikkinchi variant - abonentlar uchun agent sifatida harakat qilish. Bunday holda, rahbariyatga o'z xizmatlari uchun oldindan kelishilgan to'lov berilishi mumkin. Ushbu to'lov bir martalik yoki oylik yoki yillik to'lov sifatida belgilanishi mumkin.

Zamonaviy shariat ulamolarining fikriga ko'ra, to'lov fondning sof aktivlari qiymatining foiziga ham asoslanishi mumkin. Misol uchun, rahbariyat har bir moliyaviy yil oxirida fondning sof aktivlari qiymatining 2 yoki 3 foizini olishi mumkin.

Biroq, shariatda fondni ishga tushirishdan oldin yuqorida aytilgan usullardan birini aniqlash kerak. Buning amaliy yo'li fond prospektida boshqaruv to'lovlari qanday asosda to'lanishini ochib berishdan iborat bo'ladi. Umuman olganda, kim fondga obuna bo'lsa, prospektida ko'rsatilgan shartlarga rozi bo'ladi deb taxmin qilinadi. Shu sababli, boshqaruvga to'lash usuli barcha abonentlar tomonidan kelishilgan holda qabul qilinadi.

Ijara fondi:

Islom jamg'armasining yana bir turi ijara fondi bo'lishi mumkin. Ijara degani, bu kitobning uchinchi bobida mufassal qoidalari muhokama qilingan ijaraga berishdir. Ushbu fondda obuna summaları ko'chmas mulk, avtotransport vositalari yoki boshqa jihozlar kabi aktivlarni o'zlarining oxirgi foydalanuvchilariga ijaraga berish maqsadida sotib olish uchun ishlatiladi. Ushbu aktivlarga egalik huquqi Fondga qoladi va ijara haqi foydalanuvchilardan olinadi. Ushbu ijaralar abonentlarga mutanosib ravishda taqsimlanadigan fondning daromad manbai hisoblanadi. Har bir abonentga lizingga olingan aktivlarga mutanosib egalik huquqini tasdiqlovchi va uning daromaddagi proporsional ulush huquqini ta'minlash uchun sertifikat beriladi. Ushbu sertifikatlarni an'anaviy islom huquqshunosligida tan olingan atama "sukuk" deb atash mumkin. Ushbu sukuklar likvid summalar yoki qarzlarni emas, balki o'z egalarining fondning moddiy aktivlariga mutanosib egalik huquqini ifodalaganligi sababli, ular to'liq kelishib olinadi va ikkilamchi bozorda sotilishi va sotib olinishi mumkin. Ushbu sukukni sotib olgan har qanday shaxs sotuvchilarni tegishli aktivlarga mutanosib ravishda egalik qiladi va dastlabki abonentning barcha huquq va majburiyatlari unga o'tadi. Ushbu sukuklarning narxi bozor munosabatlari asosida belgilanadi va odatda ularning rentabelligiga asoslanadi.

Ammo shuni yodda tutish kerakki, lizing shartnomalari an'anaviy moliyaviy lizing shartnomalarida qo'llaniladigan shartlar va shartlardan tubdan farq qiladigan shariat tamoyillariga mos kelishi kerak. Farq nuqtalari quyida batafsil bayon etilgan. Biroq, bu erda ba'zi asosiy tamoyillar umumlashtiriladi:

1. Ijaraga olingan mol-mulkda uzufukt bo'lishi kerak va ijara haqi faqat uzufukt lizing oluvchiga topshirilgan paytdan boshlab olinishi kerak.

2. Ijaraga olingan mol-mulk ulardan halol (ruxsat etilgan) foydalanish mumkin bo'lgan xususiyatga ega bo'lishi kerak.

3. Lizing beruvchi mulkka egalik qilish bilan bog'liq barcha majburiyatlarni o'z zimmasiga olishi kerak.

4. Ijara belgilangan bo'lishi va shartnomaning boshida tomonlarga ma'lum bo'lishi kerak.

Jamg'armaning ushbu turida rahbariyat abonentlarning agenti sifatida harakat qilishi va uning xizmatlari uchun haq to'lashi kerak. Boshqaruv to'lovi belgilangan miqdor yoki olingan ijaraning bir qismi bo'lishi mumkin. Musulmon huquqshunoslarining aksariyati

bunday fondni mudoraba asosida yaratib bo'lmaydi, degan fikrda, chunki ularning fikricha, mudoraba faqat tovarlarni sotish bilan chegaralangan bo'lib, xizmat ko'rsatish va ijara biznesiga taalluqli emas. Biroq, Hanbaliy mazhabida mudoraba xizmat va ijarada ham amalga oshirilishi mumkin. Bu qarash bir qator zamonaviy olimlar tomonidan ma'qullangan.

TOVAR FONDI:

Islom jamg'armalarining yana bir mumkin bo'lgan turi tovar fondi bo'lishi mumkin. Ushbu turdagi fondda obuna summalari turli tovarlarni qayta sotish maqsadida sotib olishda foydalaniladi. Sotishdan olingan foyda - bu obunachilar o'rtasida mutanosib ravishda taqsimlanadigan fondning daromadi.

Bu fondning shariatga maqbul bo'lishi uchun oldi-sotdi bitimlarini tartibga soluvchi barcha qoidalarga to'liq rioya qilish kerak. Masalan:

1. Tovar sotilayotgan vaqtda sotuvchiga tegishli bo'lishi kerak, chunki tovarni o'ziga ega bo'lgunga qadar sotadigan qisqa savdolar shariatda ruxsat etilmaydi.
2. Forvard sotishga ruxsat berilmaydi, bundan mustasno, salom va istisno
3. Tovarlar halol bo'lishi kerak. Shuning uchun, sharob, cho'chqa go'shti yoki boshqa taqiqlangan materiallar bilan shug'ullanishga yo'l qo'yilmaydi.
4. Sotuvchi sotmoqchi bo'lgan tovarga nisbatan jismoniy yoki konstruktiv egalik qilishi kerak. (Konstruktiv egalik har qanday harakatni o'z ichiga oladi, buning natijasida tovar xavfi xaridorga o'tadi)
5. Tovarning narxi qat'iy bo'lishi va tomonlarga ma'lum bo'lishi kerak. Noaniq bo'lgan yoki noaniq hodisa bilan bog'liq bo'lgan har qanday narx sotuvni haqiqiy emas deb hisoblaydi.

MURABAHA FONDI:

"Murabahah" - bu tovarlar xarajat qo'shish asosida sotiladigan savdoning o'ziga xos turi. Ushbu turdagi savdo zamonaviy islom banklari va moliya institutlari tomonidan moliyalashtirish usuli sifatida qabul qilingan. Ular o'z mijozlari manfaati uchun tovarni sotib oladilar, so'ngra ularni tannarxga qo'shilgan foydaning kelishilgan marjasida kechiktirilgan to'lov asosida sotadilar.

Agar ushbu turdagi savdoni amalga oshirish uchun fond yaratilgan bo'lsa, u yopiq fond bo'lishi kerak va uning birliklari ikkilamchi bozorda sotilishi mumkin emas. Sababi, murabaha holatida, hozirgi moliya institutlari tomonidan o'z zimmasiga olganidek, tovarlar dastlabki yetkazib beruvchidan sotib olingandan so'ng darhol mijozlarga sotiladi, to'lov muddati kechiktirilgan narx esa mijoz tomonidan to'lanishi kerak bo'lgan qarz to'loviga aylanadi. . Shu sababli, murabaha portfeli hech qanday moddiy aktivlarga ega emas. U naqd pul yoki debitorlik qarzlarni o'z ichiga oladi, shuning uchun jamg'armaning birliklari pulni yoki olingan qarzlarni ifodalaydi va yuqorida aytib o'tilganidek, bu ikkala narsa ham muhokama qilinmaydi. Agar ular pulga almashtirilsa, u nominal qiymatda bo'lishi kerak.

Bay'-al-Dain:

Bu yerda shariatda bay'-al-dainga ruxsat berilganmi yoki yo'qmi degan savol tug'iladi. Dain qarzni, Bai esa sotishni anglatadi. Shunday qilib, Bay'-al-dain qarzni sotishni nazarda tutgan. Agar biror kishining bir kishidan qarzi bo'lsa va uni veksellarda bo'lgani kabi chegirma bilan sotmoqchi bo'lsa, u shariatda "Bay'-al-dain" deb ataladi. An'anaviy musulmon huquqshunoslari (fuqaholar) shariatda chegirmali bay'al-dainga ruxsat berilmaganligi haqida yakdil fikrdalar. Zamonaviy musulmon ulamolarining aksariyati xuddi shunday fikrda. Biroq, Malayziyaning ba'zi olimlari bunday savdoga ruxsat berishgan. Ular odatda Shofi'iy mazhabining qarzni sotish joiz deb hisoblangan hukmiga ishora qiladilar, lekin Shofe'iy faqihi faqat qarz bo'lgan holatda bunga nominal qiymatida sotishga ruxsat berganiga e'tibor bermaganlar.

Darhaqiqat, bay'-al-dainning ta'qiqlanishi «ribo» yoki foizni harom qilishning mantiqiy natijasidir. Pul ko'rinishidagi "qarz" debitorlik pulga to'g'ri keladi va pul bir xil pul nominaliga almashtiriladigan har bir operatsiyada narx nominal qiymatda bo'lishi kerak. Bir tomondan har qanday o'sish yoki pasayish "riba"ga tengdir va shariatda hech qachon ruxsat etilmaydi.

Ba'zi ulamolar, bay'-al-dainning joizligi, faqat tovarni sotish orqali qarz paydo bo'lgandagina cheklangan, deb ta'kidlaydilar. Bunday holda, ular qarz sotilgan tovarni ifodalaydi va uni sotish tovarni sotish sifatida qabul qilinishi mumkin, deyishadi. Biroq, argument kuchdan mahrum. Chunki tovar sotilgandan keyin uning mulki xaridorga o'tadi va u endi sotuvchiga tegishli bo'lmaydi. Sotuvchiga tegishli narsa puldan boshqa narsa emas. Demak, agar u qarzni sotgan bo'lsa, u pul bo'lsa, sotishdan boshqa narsa emas va uni har qanday tasavvur bilan tovarni sotish deb atash mumkin emas.

Shuning uchun ham bu nuqtai nazar zamonaviy olimlarning aksariyati tomonidan qabul qilinmagan. Shariat ulamolarining eng yirik vakillik organi bo'lgan va barcha musulmon davlatlari, jumladan Malayziyaning vakolatxonasiga ega Jidda Islom fiqhi akademiyasi bay'-al-dainni harom qilishni bir ovozdan bir ovozdan ma'qulladi.

ARALASH FOND:

Islom jamg'armasining yana bir turi obuna summalari investitsiyalarning har xil turlarida, masalan, aktsiyalar, lizing, tovar va boshqalarda qo'llaniladigan xarakterga ega bo'lishi mumkin. Buni Aralash Islom jamg'armasi deb atash mumkin. Bunday holda, agar Jamg'armaning moddiy aktivlari 51% dan ortiq bo'lsa, likvidligi va qarzlari 50% dan kam bo'lsa, fond birliklari kelishilgan bo'lishi mumkin. Biroq, agar likvidlik va qarzlari ulushi 50% dan oshsa, zamonaviy olimlarning ko'pchiligiga ko'ra, uning birliklari savdosi mumkin emas. Bunday holda, Fond yopiq fond bo'lishi kerak.

XULOSA

Islom investitsiya fondlari islom tamoyillariga amal qiluvchi va shariat qonunlariga muvofiq boshqariladigan moliyaviy vositalardir. Bu fondlar oddiy investitsiya fondlariga nisbatan boshqacha investitsiya falsafasiga amal qiladi, chunki ular qimor, alkohol va tamaki kabi harom (taqiqlangan) faoliyat bilan shug'ullanuvchi kompaniyalarga sarmoya kiritishdan qochadi.

Islom investitsiya fondlarini boshqarish shaffoflik, hisobdorlik va axloqiy investitsiya tamoyillariga asoslanadi. Jamg'arma boshqaruvchilari jamg'arma tomonidan kiritilgan barcha investitsiyalar shariat qonunlariga muvofiq bo'lishini va hech qanday taqiqlangan faoliyatni o'z ichiga olmasligini ta'minlashi kerak. Bundan tashqari, fond menejerlari investitsiyalar investorlarning umidlarini qondirish uchun etarli daromad keltirishini ta'minlashi kerak.

Islom investitsiya fondlarini boshqarish jarayoni shariat skriningi deb nomlanuvchi to'liq tekshirish jarayonini o'z ichiga oladi. Bu jarayon islom tamoyillariga amal qiladigan kompaniyalarni aniqlash va amal qilmaydiganlardan qochishni o'z ichiga oladi. Jamg'arma menejerlari, shuningdek, o'zlari sarmoya kiritgan kompaniyalar bilan shariat tamoyillariga sodiq qolishlarini ta'minlash uchun faol ishtirok etadilar.

Islom investitsiya fondlari investorlarga o'z pullarini diniy e'tiqodlariga mos keladigan tarzda sarmoya qilish va daromad keltirish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. Butun dunyoda axloqiy investitsiyalarga talab ortib borayotganligi sababli, islom investitsiya fondlari ijtimoiy mas'uliyatli investitsiyalar izlayotgan musulmon investorlar va musulmon bo'lmaganlar orasida mashhurlikka erishdi.

Umuman olganda, islom investitsiya fondlarini boshqarish sarmoyadorlar uchun raqobatbardosh daromadlarni ta'minlash bilan birga shariat tamoyillariga qat'iy rioya qilishni talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ahmadjonov, A Abdullayev, M Mamayusupov, O Umarjonov. (2021). Raqamli iqtisodiyotda boshqaruv muammolari. Science and Education, 2(10), 636-642.

2. AA, Mulaydinov Farkhod Muratovich. (2021). RAQAMLI IQTISODIYOT TUSHUNCHASI, AFZALLIKLARI VA AMALIY ANAMIYATI. AXBOROT-KOMMUNIKACIYA TEXNOLOGIYALARI VA TELEKOMMUNIKACIYALARNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA ECHIMLARI ONLAIN RESPUBLIKA ILMIIY-TEHNIK ANJUMANINING MA'RUZALAR T'PLAMI, 2 (6), 794

3. A Abdullaev. (2021). RAQAMLI IQTISODIYOT - KADRLAR TAYYORLASHNING DOLZARB MASALALARI. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning o'ziga xos xususiyatlari, uning ...

4. Akhmadjonov, A Abdullayev, A Abdupattayev, M Sultonov. (2021). ISLAMIC BANKING MANAGEMENT, ASSETS AND LIABILITIES. Scientific progress, 2 (6), 1525-1532.

5. M Mamadjonov, A Abdullayev, I Abdurahmonov, A Mamadaliyev. (2021). CHALLENGES OF MANAGEMENT IN THE DIGITAL ECONOMY. Scientific progress, 2 (6), 1533-1537.

6. MMQ Tojiyeva, AAU Abdullayev. (2021). THE USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN STATISTICAL DATA COLLECTION. Asian Journal of Multidimensional Research 10 (12), 250-254.

7. O Akhmadjonov, A Abdullaev, B Umarjonov, M Shamsiddinov. (2021). ISLOM MOLIYASINING XUSUSIYATLARI. Scientific progress 2 (8), 634-638.
8. O Akhmadjonov, A Abdullaev, S Yusupov, J Anvarov. (2021). ISLOM BANKCHILIGIDAGI XAVF. Scientific progress 2 (8), 639-642.
9. O Akhmadjonov, A Abdullaev, S Karimova, F Solijonova. (2022). Jahon savdo tashkiloti boshqaruv tizimi. Scientific progress 3 (2), 343-347.
10. O Akhmadjonov, A Abdullaev, J Anvarov, S Ismoilov. (2022). ISLOM MOLIYASI. Scientific progress 3 (2), 45-47.
11. O Akhmadjonov, A Abdullaev, M Shamsiddinov, B Umarjonov. (2022). ISLAMIC FINANCE. Scientific progress 3 (2), 48-50.
12. A Abdullaev. (2022). BOBUR VA BOBURIYLAR SULOLASINING JAHON SIVILIZATSIYASINING YANGILANISHIGA QO'SHGAN HISSASI. NEW RESEARCH ON THE WORKS OF ALISHER NAVOI AND ZAHIRUDDIN MUHAMMAD BABUR 1 ...
13. A Akhrorjon. (2022). Reasons, problems and consequences for the accession of the Uzbek economy to the WTO. International scientific conference "Topical issues of the economy in modern ...
14. A Akhrorjon, A Oybek. (2022). Danger in Islamic Banking. International scientific conference "Topical issues of the economy in modern ...
15. A Akhrorjon, A Oybek. (2022). Characteristics of Islamic Finance. International scientific conference "Topical issues of the economy in modern ...
16. A Akhrorjon. (2022). Uzbekistan and the World Trade Organization management system. International scientific conference "Topical issues of the economy in modern ...
17. A Abdullaev. (2022). O'ZBEKISTON IQTISODIYOTI UCHUN JSTGA A'ZO BO'LISH SABAB MUAMMO VA NATIJALARI. RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA TA'LIM ISTIQBOLLARI 1 (2), 113-121
18. A Akhrorjon, K Zumradkhan. (2022). THE IMPACT AND RESULTS OF MEMBERSHIP OF THE WTO ON THE EDUCATION SYSTEM. Educational Research in Universal Sciences 1 (5), 24-32
19. ZMQ Keldiboyeva, AAOGL Abdullaev. (2022). Inklyuziv ta'limga bo'lgan ehtiyojlar va sabablar, inklyuziv ta'limga jalb qilish. Science and Education 3 (11), 704-711
20. O Akhmadjonov, A Abdullaev, A Ubaydullayev, I Omonov, ...(2022). ISLOM BANKI VA AN'ANAVIY BANKLAR O'RTASIDAGI FARQLAR. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 2 ...
21. ZMQ Keldiboyeva, AAOGL Abdullaev. (2022). Inklyuziv ta'limga bo'lgan munosabatlar va sabablar, inklyuziv ta'limga jalb qilish. Fan va ta'lim 3 (11), 704-711.
22. A Oybek, A Abdullaev, X Mavlonbekov, Z Sharifjonov. (2023). ISLOM MOLIYASIDA MUSHORAKA SHARTNOMASI. Umumjahon fanlari bo'yicha ta'lim tadqiqotlari 2 (1), 593-599
23. B Turanboyev, A Abdupattayev, A Abdullaev. (2023). INFLYATSIYANING QIMMATLI QOG'OZLAR DAROMADIGA TA'SIRI. Yosh tadqiqot Jurnal 2 (2), 88-100

24. B Turanboyev, A Abdullayev. (2023). DAVLAT, KORXONA VA TASHKILOTLAR BYUDJETINI TO'G'RI TAQSIMLASH TENDENSIYALARI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 3 ...
25. NJ Tursunboy o'g'li, AA Axadjon o'g'li. (2023). O'zbekistonning jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lish uchun uzoq yo'li va xitoy tajribasi. Qo'qon universiteti xabarnomasi 1, 43-47
26. UA Azamjon o'g'li, AA Axadjon o'g'li. (2023). Sun'iy intellekt va raqamli iqtisodiyot rivojlanishi. Qo'qon universiteti xabarnomasi 1, 73-75
27. Axrorjon, Oybek. (2023). SUN'IY INTELLEKT (AI) VA ISLOM MOLIYASI. Qo 'qon universiteti xabarnomasi, 188-190.
28. A Ahrorjon, X Gafurov. (2023). IQTISODIY SIYOSATNING RIVOJLANISHIDA FISKAL VA PUL-KREDIT SIYOSATI. Qo 'qon universiteti xabarnomasi, 310-313.
29. AA Axadjon o'g'li, NJ Tursunboy o'g'li. (2023). SANOATNING YAIMGA TA'SIRINI BAHOLASH. Qo 'qon universiteti xabarnomasi, 290-293.
30. A.A.Axadjon o'g'li, M.F.Murotovich. (2023). RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA RAQAMLI IQTISODIYOT SIYOSATI. Qo 'qon universiteti xabarnomasi, 294-298.
31. AA Axadjon o'g'li. (2023). RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHDAGI O'RNI. Qo'qon universiteti xabarnomasi, 271-273.
32. OX Ahmadjonov, AA Axadjon o'g'li. (2023). ISLOM BANK TIZIMI UCHUN SHARTNOMA HUQUQI VA ASOSIY TAMOYILLARI. Umumjahon fanlari bo'yicha ta'lim tadqiqotlari 2 (5), 600-613.
33. AA Axadjon o'g'li. (2023). ZAMONAVIY AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING MUAMMOLARI VA YECHIMLARI. Qo 'qon universiteti xabarnomasi, 333-338.